

СЕКЦІЯ 9

ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Керівник секції: завідувач кафедри національної економіки,
доктор економічних наук, професор О. М. Кібік

Секретар секції: доцент кафедри національної економіки,
кандидат економічних наук, доцент В. О. Котлубай

КІБІК ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри національної економіки,
доктор економічних наук, професор

КОТЛУБАЙ ВЯЧЕСЛАВ ОЛЕКСІЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри національної економіки,
кандидат економічних наук, доцент

СТАРТАП-ІНДУСТРІЯ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

Малі підприємства відіграють важливу роль в інноваційній діяльності розвинених країн світу. Найважливішою перевагою сучасного бізнесу є здатність створювати та поширювати науково-технічні інновації. На інноваційній основі базуються процеси становлення «нової економіки» [1], що зумовлює важливу роль малого бізнесу в економіці провідних країн світу. Посилення інтенсивності конкуренції змушує економічних агентів працювати по-новому, враховуючи сучасні вимоги ринкової діяльності.

Реформування стартап-індустрії є запорукою успішного функціонування будь-якої економіки та поштовхом переходу країни на шлях інноваційного розвитку. Потреба в інноваціях у бізнесі зумовлена інтенсивною ринковою конкуренцією. Бізнес-ідеї мають бути інноваційними, корисними для вирішення існуючих проблем споживачів і, звійсно, конкурентоспроможними.

Розвиток інноваційного бізнесу в умовах ринкової економіки залежить від споживчого попиту на інновації, наявності передового науко-

во-технічного потенціалу в національному господарстві, діяльності венчурних компаній та інвесторів, які фінансують ризиковану інноваційну діяльність. Одним з перспективних напрямків розвитку інноваційного бізнесу є стартапи.

За мирних часів стартапи сприяють створенню робочих місць та диверсифікації економіки. В умовах кризи розвиток стартапів є складною справою, однак вкрай важливим чинником подолання кризи та відродження потенціалу економічної системи.

Україна зарекомендувала себе як країна, яка може дати світу якісний і корисний інноваційний продукт. Так, загальний обсяг українського ринку стартапів у 2021 р. склав понад 2,2 млрд дол. США за вкладеними інвестиціями, що майже на 1800 % перевищує показник 2020 р. (130 млн дол. США) [3]. Креативний бізнес є популярним серед молоді, особливо студентів. Екосистеми стартапів є елементом реалізації державної інноваційної політики в університетах, оскільки представляють новий спосіб підтримки досліджень і розробок та виходу на ринок. Метою створення організацій, які сприяють розвитку стартапів у навчальних закладах, є посилення інновацій, розвиток стартап-проектів, передача технологій у бізнес, адаптація та підготовка студентів та науковців до бізнесу [4].

Україна має величезний невикористаний потенціал розвитку стартапів. Дослідження показало, що українські стартапи часто створюють товариства з обмеженою відповідальністю для свого бізнесу. Деякі стартапи працюють без юридичної форми з 2012 р.

Існує низка проблем, які запобігають розвитку вітчизняної стартап-індустрії [3]. Серед основних проблем слід відзначити такі:

- мовний бар'єр;
- нерозвиненість бізнес-культури;
- деякі проблеми прийому платежів з-за кордону (майже вирішено завдяки платіжній системі PayPal);
- правові складнощі перебування іноземців в Україні;
- невідповідний інвестиційний клімат;
- недостатня зацікавленість та підтримка державою сучасних інноваційних проектів;
- відсутність вітчизняних замовників, які б хотіли купувати кінцевий продукт;
- вітчизняні техно-стартапи перебувають поза юрисдикцією України;
- у світі невизначена роль України як можливого пілотного майданчика для стартапів;
- численні вітчизняні бізнесмени не ризикують інвестувати в стартапи;
- відсутність власних коштів та труднощі у залученні інвеститорів для реалізації стартап-проектів.

Сучасний ринок стартапів є вкрай перспективний, тому держава, зокрема Україна за мирних часів, має підтримувати його розвиток.

Найважливішою формою підтримки стартапів є фінансова. Варіантами може бути пряма робота з венчурними капіталами або формування передумов для збільшення прибутку від продажу власних продуктів. На державному рівні необхідні відповідні ініціативи щодо створення системи державних гарантій та страхування приватних інвестицій. Важливим є створення державного реєстру структур, які працюють у сфері венчурного інвестування. Доцільним є створення державного венчурного фонду, який би забезпечував фінансову підтримку стратегічно важливих для економіки країни стартап-проектів. Функціонування фонду потребує розробки відповідного механізму щодо залучення та використання коштів.

Прикладом державної підтримки може виступати Ізраїльська стартап-екосистема. Ізраїльський уряд ще з 90-х років заохочував створення пайових фондів з відомими міжнародними венчурними компаніями та співфінансував до 40 % інвестицій у місцеві стартапи. У 2016 р. було створено окреме Innovation Authority та запущено десятки різноманітних програм для підтримки технологічних стартапів та молодих підприємців.

Необхідними є вдосконалення нормативно-правової бази щодо інтелектуальних прав власності юридичних осіб та розробка умов доступу на вітчизняний ринок іноземного капіталу у стратегічно важливі сфери української економіки.

Важливим є сприяння створенню в рамках університетів відповідних інкубаторів та акселераторів задля формування навичок побудови ділових відносин з місцевими та іноземними партнерами і подолання внутрішніх мовних бар'єрів команди, тобто створення ефективної системи підготовки потенційних фахівців в сфері менеджменту інновацій [5].

Таким чином, в Україні розвиток стартап-індустрії відбувається достатньо повільними темпами, що обумовлено, у першу чергу, наявністю мінімальної підтримки державою цієї сфери. Враховуючи важливість впровадження інновацій у сучасну економіку, необхідно активізувати роботу в цьому напрямку. Посилення уваги Міністерства освіти до впровадження відповідних компетенцій у освітній процес, а також зусиль інших міністерств щодо вдосконалення вітчизняного законодавства для створення умов розвитку стартап-індустрії. Будь-які зусилля держави в напрямку посилення інноваційної складової вітчизняної економіки стануть запорукою для підвищення рівня її конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Список використаних джерел:

1. Білоцерківець В. В. Нова економіка: історія та сучасність у дефінітивному вимірі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 5. С. 9–13.
2. 7 перепон на шляху України до звання «стартап-нація» URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/10/19/630232/>

3. Баб'ячок Р. І., Кульчицький І. І. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні – проблеми, перешкоди і можливості. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Osnovni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf>
4. Подольчак Н. Ю., Карковська В. Я., Левицька Я. В. Екосистеми розвитку стартапів як принцип здійснення державної інноваційної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 8. С. 82–87.
5. Некрасов В. Коштів не вистачає, таланти тікають, але не все так погано. На чому тримається стартап-екосистема України. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/01/20/681620/>

Ключові слова: інноваційне підприємництво, бізнес-ідеї, стартап-індустрія, ринкова економіка, венчурний капітал.

Key words: innovative entrepreneurship, business ideas, startup industry, market economy, venture capital.

ОРЛОВ ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ

*Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку,
завідувач кафедри економіки та цифрового бізнесу,
доктор економічних наук, професор*

СЛОБОДЯНЮК ОЛЬГА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри національної економіки,
доктор економічних наук, професор*

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ТА ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МАЛОГО БІЗНЕСУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Прискоренням економічного зростання та його основним інструментом виступає підприємництво, яке забезпечує розвиток інноваційних технологій, підвищує зайнятість. Світовий досвід показує, що найпозитивніші результати розвитку економіки дають підприємства середнього та малого бізнесу, завдяки яким скорочується безробіття розвиваються конкурентні умови, а ринки швидко насичується різними товарами та послугами.

Порівнюючи вітчизняні підприємства малого бізнесу, їх розвиток та функціонування із подібними світових країн можна сказати, що вони розвиваються менш повільніше, значно нижче мають прибутковість, менш рентабельні, не створюють нові робочі місця та не впроваджують багато нових технологій і найголовніше на відміну від світових підприємств мають значно нижче правові та економічні умови.

Для розвитку мікропідприємств дуже важлива державна підтримка. Європейський Союз задля підтримки новостворених мікропідприємств